

Жаткович Юрій-Калман Юрійович

1855 - 1920 рр.

"Він [Жаткович] зробив багато і, певна річ, що історик Угорської Русі не обійдеться ніяк без його праць. Він перший з між угорських русинів успів вибитися з поза вузького кругозору тамошніх інтелігентів".

Володимир Гнатюк

Біографія:

Юрій-Калман Жаткович народився 14 жовтня 1855 року в Ужгороді в сім'ї вчителя церковного співу учительської семінарії. Великий рід Жатковичів, який дав багато відомих культурних і громадсько-політичних діячів Угорської, а в ХХ ст. Підкарпатської Русі, походив із села Жатківці Шаришського комітату. У 1867 році Юрій поступив в Ужгородську гімназію. Скрутне матеріальне становище сім'ї змусило його уже на другому році навчання в гімназії давати приватні уроки. Гімназію закінчив у 1876 році і зразу ж був прийнятий в Ужгородську духовну семінарію, яку закінчує в 1881 році і 26 березня того ж року дістає ієрейське посвячення і йде працювати парохом у Великий Раковець. З середини грудня 1885 року він працює на тій же посаді в селі Іза, замінивши там померлого Івана Раковського, а в січні 1887 року його переводять у село Стройне поблизу Сваляви, де працював священиком до кінця свого життя. Того ж року він став одночасно письмоводителем Свалявського собору, а з 1896 року займає й посаду благочинного у тому ж соборі. Помер Юрій-Калман Жаткович 25 вересня 1920 року. За працю "Влияние ягерских епископов и борьба против него в Мукачевской епархии" був обраний членом Мадярського історичного товариства (1884 р.). Друкувався у "Листку", "Місяцесловах" (Ужгород), "ЗНТШ" (Львів) та в угорській періодиці, сам редагував часопис. Автор першого в Угорщині "Короткого нариса української літератури" та "Короткої історії руської літератури до татарської навали". Юрій Юрійович переклав угорською мовою окремі твори М. Вовчка (1897 р.), Ю. Федьковича (1898 р.), І. Франка (1902 р.), відомий протест західноукраїнських культурних діячів "І ми в Європі" (1896 р.), на українську мову з угорської. "Меморіал Е. Егана. Економічне становище руських селян в Угорщині" (Львів, 1901 р.). Підручники Ю. Жатковича для закарпатських українських шкіл було заборонено; лише три з них (з географії, історії та суспільних наук) 14 разів перевидавалися словацькою мовою. Багато творів Ю. Жатковича залишилися неопублікованими. Юрій Юрійович, як політичний діяч, увійшов в історію насамперед посадою першого

губернатора “Підкарпатської Русі” (“Руської Крайни”, у складі Чехословаччини) та головою уряду Директорії Закарпаття у 1919—1920 рр. У 1921 р. зрікся цих посад. Відомий також тим, що став лідером руху народовців Закарпаття початку ХХ ст.

Додаткова інформація:

Джерельні приписи:

Вовченко, Г. Погляди Ю. Жатковича на мову в праці “Етнографический очерк угро-русских” та в епістолярній спадщині / Г. Вовченко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Філологія. Соціальні комунікації. – Ужгород : Говерла, 2011. – Вип. 24. – С. 73-77. – Бібліогр. наприкінці ст.

Данилюк, Д. Д. Жаткович Юрій-Кальман Юрійович : [історик, етнограф, літературознавець, перекладач] / Д. Д. Данилюк // Енциклопедія Сучасної України. – Т. 9 : Е – Ж. – К., 2009. – С. 509-510. : фот. – Бібліогр. наприкінці ст. Долинич, Й. Ювілейне видання досліджень про Ю. Жатковича і його праць : [про кн. О. С. Мазурка “Найбільш учений і найбільш компетентний в етнографічних справах священник-русин у цілій Угорщині”] / Й. Долинич // Вісті Свалявщини. – 2011. – 31 груд. – С. 4. : фот.

Данилюк, Д. Д. Жаткович Юрій-Калман (1855-1920) / Д. Д. Данилюк // Данилюк, Д. Історія Закарпаття в біографіях і портретах : (з давніх часів до початку ХХст.). – Ужгород : Патент, 1997. – С. 229-235 : фот.

Поп, И. Жаткович Юрий-Калман / И. Поп // Поп, И. Энциклопедия Подкарпатской Руси. – Ужгород : Изд-во В. Падяка, 2001. – С. 173. : фот.

Павленко, Г. В. Жаткович Юрій-Калман (14.10.1855-25.09.1920) / Г. В. Павленко // Павленко, Г. В. Діячі історії, науки і культури Закарпаття : малий енциклопед. слов. / ред. В. І. Падяк. – Ужгород, 1999. – С. 76-77. : портр.

Ільницька, Н. До ювілею Григорія Жатковича : [про книжк. вист. “Григорій Жаткович: 125-річчя від дня народження губернатора Підкарпатської Русі (1886-1967)” у від. “Карпатики” наук. б-ки УжНУ] / Н. Ільницька // Погляд. – 2011. – 27 груд. – С. 13. : фот.

Мазурок, О. З історії взаємин Юрія Жатковича з Іваном Франком / О. Мазурок // Ужгород. – 2008. – 22 листоп. – С. 10.

Мазурок, О. Подвижник національної науки і культури : до 140-річчя від дня народження Юрія Жатковича : [закарпат. історика, етнографа, перекладача й громад. діяча] / О. Мазурок // Календар “Просвіти” на 1995 рік. – Ужгород : Гражда, 1995. – С. 157-159.

Пагиря, В. Юрій-Калман Жаткович : [до 150-річчя етнографа і перекладача] / В. Пагиря // Старий Замок. – 2005. – 13 жовт. – С. 14.

Сліпецький, О. “...Найбільш учений і найбільш компетентний в етнографічних справах священник-русин у цілій Угорщині” : [кн. О. Мазурка про закарпат. вчен.-історика, етнографа культ. діяча Ю.-К. Жатковича під одноімен. назвою] / О. Сліпецький // Фест. – 2012. – 23-29 берез. – С. 14.

Федака, С. Плугатар наукової і просвітницької ниви Закарпаття : до 150-річчя народження Юрія Жатковича / С. Федака // Календар “Просвіти” на 2005 рік. – Ужгород : Закарпат. край. т-во “Просвіти”, 2005. – С. 146-149.

Хланта, І. Унікальне дослідження Юрія Жатковича : [вихід комплексного вид. О. Мазурка “Етнографический очерк угро-русских” присвяч. до 150- річчя від дня народж. видат. греко-католицького священника Юрія-Калмана Жатковича] / І. В. Хланта // Трибуна. – 2008. – 30 серп. – С. 13.

Юричка, І. Вшанування Юрія Жатковича : [іст., етнографа, письм., священника] / І. Юричка // Календар “Просвіти” на 2006 рік. – Ужгород : Закарпат. край. т-во “Просвіти”, 2006. – С. 144.

